

Vuk'uzenzele

O e tlisediwa ke Ditlhaeletsano tsa Puso (GCIS)

Setswana/English

Diphalane 2015 Kgatiso 1

Kantoro e e latelelang batho e nolofatsa go dira ditopotuelo tsa mafatshe

Lefapha la Merero ya Selegae le tokafatsa ditirelo go botlhe E na le Diphatlhatiro ka fa Gare

Puso e tsibogela boikuelo jwa Eersterust

More Matshediso

uso e ikemiseditse go dira ka natla mabapi le go thusa baagi ba ba batlang thuso mme go thusa setšhaba sa Eerserust kwa botlhaba jwa Pretoria, ke se sengwe sa tseo.

Moporesitente Jacob Zuma o ne a tshwere Imbizo le baagi, go sa le gale, go supa maikemisetso a puso a go lwa kgatlhanong le tiriso e e botlhaswa ya diritibatsi le dire gammogo le go rotloetsa tlhabololo ya bašwa ba Eersterust le mafelo a a mabapi.

Imbizo ya Moporesitente e neetse Moporesitente kitso e e botlalo le go tlhaloganya dikgwetlho tse baagi ba samaganang natso.

Baagi ba lebagane le dikgwetlho di le dintsi, tse di akaretsang tiriso e e botlhaswa ya diritibatsi le dire, digongwana tsa diritibatsi tse di dirang mo lefelong leo mo bathong ba lotseno le le kwa tlase le bosenyi le botlhokatiro jo bo kwa godimo, mme tsotlhe tse di na le ditlamorago tse di maswe mo bašweng le ba ba batlang botshelo jo bo botoka.

Go ya ka baemedi ba baagi, bothata jwa tiriso e e botlhaswa ya diritibatsi bo ama bašwa ba ka nna 15 000 - segolo baithuti ba ba feleletsang ba tlogela sekolo.

Moporesitente Zuma o rile sepodisi se ntse se boloditse matsholo a maikaelelo a ona e leng go tshwara barekisi ba diritibatsi, le bomankge ba tsona, le disenyi tse dingwe tse di dirang mo setšhabeng seo.

"Matsholo a ka nna 69 a matlhale a bosenyi a diragaditswe go fitlha ga jaana mo lefelong leo

Moporesitente Jacob Zuma o etetse Eersterust, kwa botlhaba jwa Pretoria, go dirisana le baagi go bona ditharabololo tsa mathata a bona.

mme go tshwerwe ba ba belaelwang ka go rekisa diritibatsi ba le 55. Sepodisi se tswelela go dira le mekgatlo ya baagi e e kgatlhanong le bosenyi le balekane ba setlhopha sa tshireletso go bolotsa matsholotsiboso kgatlhanong le diritibatsi le bosenyi mo lefelong leo..."

Moporesitente o tlaleleditse ka gore Toropokgolo ya Tshwane e kwadisitse malapa a le 1 024 a a tlhokang go tswa mo setšhabeng se go amogela ditirelo tsa motheo mahala, mme ka nako ya letsholo la Phukwi, Toropokgolo e thusitse malapa a le 187 a a tlhokang thuso.

"Go sale gale, Toropokgolo e neetse gape R100 000 go Ditikwatikwe tsa Kgolo ya Motheo ya Bana di le pedi," ga rialo Moporesitente Zuma. Pele ga *Imbizo* ya Moporesitente, ditona di le mmalwa di etetse lefelo leo go dirisana le baagi go bona ditharabololo tsa dikgwetlho tse ba samaganeng natso.

Tona ya Lefapha la Tlhabololo ya Loago, Bathabile Dlamini, o ne a ema baagi ka lefoko ka Letsatsi la Boditšhabatšhaba kgatlhanong le Tiriso e e Botlhaswa ya Diritibatsi le Kgwebisano e e Seng mo Molaong mo bontsi jwa bašwa ba dumetseng gore ba dirisa *nyaope* - e leng motswako wa methe wa keresetale, heroine le matekwane.

Tona Dlamini o rile lefapha le tla thusa bašwa ba ka go ba isa kwa ditikwatikweng tsa kgopololo ya tsa tiriso e e botlhaswa ya diritibatsi tse di gaisang mo nageng, fela o ba rotloeditse gore ba ikane fa ba tla boela mo setšhabeng e le batho ba ba botoka. Monnasetilo wa Komiti ya Selegae ya Eesterust ya Diritibatsi, Desiree Fischer, o rile komiti e tlhomile lenaanetiro go thusa go boloka matshelo a batho ba ba bokoa.

THUTO E BOTLHOKWA

Tona ya Lefapha la Tiromaano, Tekolo le Tshekatsheko ya Tiro mo Kantorong ya Moporesite, Jeff Radebe, le ena o etetse lefelo le go sa le gale go rotloetsa baithuti go dira ka natla kwa sekolong, le fa go na le dikgwetlho tse ba samaganeng natso.

"Thuto e tla lo naya tšhono ya go nna botoka go gaisa batsadi ba lona, ka jalo maikarabelo a lona ke go itshoka gore le nne baagi ba ba botoka le baeteledipele ba kamoso.

Tona o etetse Sekolo se Segolwane sa Eersterust le Sekolo se Segolo sa Prosperitas go reetsa le go tlhaloganya dikgwetlho tse barutwana le barutisi ba samaganang natso. O ikuetse go barutwana go se tsepamise megopolo mo ditiragalong tse di sa itumediseng tsa tikologo ya bone, mme ba lebelele letlhakore le le siameng la botshelo.

"A ditoro tsa lona tsa bokamoso jo bo botoka di le tlhotlheletse. O tlhoka go ikaelela go nna mothosetšhabeng. Le tshwanetse go eletsa go nna barutabana, baoki, dingaka, borasaense, balepadinaledi, jalojalo. Aforika Borwa e phophoma ka ditšhono," a rialo.

Tona Radebe o rotloeditse gape barutwana go eletsa go nna borakgwebo gore ba nne le dikgwebo tsa bona le go beeletsa mo setšhabeng sa bona.

> E tswelela mo tsebe 2

Boemafofane bo tsosolosa ikonomi

Vuyo Bathembu

oemafofane ba Mthatha bo bo tlhabolotsweng, bo ga jaana bo nang le kago le tsela ya difofane tsa boleng jwa R700 milione, bo solofelwa go fetola ikonomi ya kgaolo eo le go tlhola ditiro di le mmalwa.

Tonakgolo ya Kapa Botlhaba, Phumulo Masualle, go sa le gale o ne a etelela pele ketelo ya bobegakgang ya boemafofane botlhe mme o beile la bo 30 Diphalane jaaka letlha la pulosemmuso ya lefelo le le fetogileng le.

Boemafofane jwa Mthatha jo bo tokafaditsweng bo ne bo solofetswe go bulwa ka Moranang, fela go ngaleng ditiro mo intasetering ya tshipi mmogo le dipula di ne tsa baka tiego.

Boemafofane jo bo kwa karolong e e kwa botlhaba jwa Kapa Botlhaba, e leng lefelo le le humileng ka ngwaoboswa e bile e le legae la Lebopo la Naga, le le etelwang thata ke bajanala ba selegae le ba boditšhaba.

Tsela e nnye le kago e nnye ya boemafofane di ne di dira gore ditirelophofo di se bo rate.

Airlink, e leng tirelophofo e le esi e e dirang kwa Boemafofane jwa Mthatha, e rebola fela difofane tse di yang kwa Johannesburg. Mme tsotlhe tse di tla fetoga. Puso ya porofense e dumela gore ditirelophofo tse dingwe jaanong di tla fofa go tswa le go ya kwa Boemafofane jwa Mthatha, morago ga tlhabololo e kgolo e.

Boemafofane jo jaanong bo ka amogela difofane tse dikgolwane mme bapalami ba le 36 200 ba setse ba tsurame fa e sale ka Moranang monongwaga. Ditlhabololo mo boemafofaneng jo di akaretsa mafelo a bapalami a go ikhutsa, mabenkele a dijo le diteišene tsa tiro tsa ditirelophofo tse dingwe. Go na gape le kago ya go hira dikoloi, le lefelo la go phaka dikoloi le ditirelo tsa go tlhatswa dikoloi.

Pabalesego e tokafaditswe, segolo go thibela diphologolo tse di timetseng go tsena mo tseleng ya difofane, mme go na gape le mabone a mašwa a go tsurama a a obamelang maemo a boditšhaba a phofo.

Boemafofane jwa Mthatha ke karolo ya puso ya lenaane la mafaratlhatlha a kago mme tokafatso e dirilwe ka fa tlase ga thulaganyo ya tsereganyo ya Moporesitente mo tsamaisong e e fetileng. Kgato e e latelang ke go dirwa ga lefelo la dikantoro le tikwatikwe ya marekelo le tlhokomelo mo karolong e e seng ya phofo ya boemafofane, e e tla akaretsang hotele le tikwatikwe e kgolo ya dikhomferense.

Ka nako ya kago, go tlhodilwe bonnye ditiro di le 223 mme 120 ya ba ba neng ba thapilwe e ne e le bašwa. Mokhuduthamaga wa Kapa Botlhaba wa Dipalangwa, Wesizwe Tikana, o rile Boemafofane jwa Mthatha bo bogolwane e bile bo botoka mme bo botlhokwa mo kgolong ya ikonomi ya porofense le bojanala ebile bo tla tshegetsa gape le tlhabololo ya metseselegae.

"Peeletso e e sa tlwaelegang ya mofuta o mo boemafofaneng e dira letshwao le le botlhokwa la go siamisa go se lekalekane ga go ikgatolosa mafelo a e neng e le a dinagamagae tsa maloba.

Leano la puso la pakatelele e ne e le go tlhoma Boemafofane jwa Mthatha jaaka "matseno" a karolo e e kwa botlhaba ya Kapa Botlhaba. Se se tla fitlhelelwa ka go fetolela boemafofane go nna lefelokopanelo la bapalami le merwalo, le le golaganyang dipalangwa tsa tsela, seporo le lefaufau.

Boemafofane ba Mthatha ga bo tle go tshegetsa fela ikonomi, mme bo tla oketsa le palo ya ditiro mo porofenseng.

ke MAHALA

DIKGANG TSE DI AKARETSANG

Lefatshe le tlisa ditšhono go baagi ba Nodunga

Aaron Zulu, monnasetilo wa Mokgatlo wa Lefatshe le le Tlhakanetsweng la Nodunga o tshotse dinnariki tse di tlhagisitsweng mo lefatsheng le e leng la gagwe mmogo le ditokololo tse dingwe tsa baagi.

Noluthando Mkhize

aron Zulu (58) o ne a sa akanye gore ka le lengwe la matsatsi o a tla boelang kwa lefatsheng le a belegetsweng kwa go lona morago ga gore tlhaolele e ntshe ena le ba lelapa la gagwe mo legaeng la

Ka 1913, diketekete tsa malapa a bantsho di ntshitswe ka dikgoka mo lefatsheng la bona ke puso ya tlhaolele morago ga go goelediwa ga Molao wa Naga ya Bathobatsho wa 1913.

Ba ne ba tseelwa lefatshe, magae matshelo le seriti mme ba patelediwa go ya kwa dinagamagaeng kgotsa go fudusediwa kwa metsesetoropong e e sa rulaganang sentle ya ditirelo tse di bokoa.

Ka 1994 puso ya temokerasi ya bosetšhaba e ne ya bona tlhokego ya pusetso ya mafatshe le temothuo jaaka karolo ya poelano ya bosetšhaba.

"Re ne ra patelediwa go tswa mo lefatsheng la rona. Magae a rona a ne a fisiwa mme dikgomo tsa rona tsa bolawa," ga rialo Zulu.

Zulu ke yo mongwe wa badiraditopo ba feta 76 000 ba ba buseditsweng mafatshe a bona ka lenaane la puso la pusetso ya mafatshe. Lefapha la Tlhabololo ya Metseselegae le Ntšhwafatso ya Naga le dirisitse go feta R25.6 bilione mo lenaaneng le.

Zulu ke monnasetilo wa Mokgatlo wa Lefatshe le le Tlhakanetsweng wa Nodunga (CPA) le le emetseng malapa a le 376.

Go sa le gale baagi ba Nodunga ba saenile tumalano ya khiro le setlamo sa dipakana le dipampiri, Mondi, go jala ditlhare tsa kgwebo mo lefatsheng la diheketara di le 685, ya boleng jwa R7.4 milione, go ba thusa go fitlhelela dinonofo tse di botlhokwa tsa gore ba tswelwe mosola ke ditšhono tsa kgwebo mo lefatsheng le.

GO DIRA DITOPOTUELO TSA LEFA-

Ka 2012, morago ga dingwaga tse 17 ba leka go dira ditopotuelo tsa lefatshe la bona, CPA ya Nodunga e ne ya busediwa diheketara tse 2 897.

Ke ne ke sa akanye gore nka boela kwa legaeng la me. Ke ne ke akanya gore go fedile ka rona gonne dilo tsotlhe tse re neng re na natso di tserwe," ga rialo Zulu.

Zulu le ditokololo tse dingwe tsa baagi ba Noduga ba ne ba tlhatlhela topotuelo ya bona ka 1995.

"Re itemogetse mathata a le mmalwa, le mo teng ga setšhaba, a a bakileng tiego e e rileng. Sa ntlha, re ne re sa itse gore re ka ya kae go bona thuso ya go dira ditopotuelo tsa lefatshe la rona.'

Zulu o rile tiro ya go dira ditopotuelo tsa lefatshe la bona e simolotse sentla ka 2008 fa batlhankedi ba puso ba ne ba na le go etela lefatshe leo, le le neng le na le balemi, go le sekaseka.

"Ka nako va tirego eo, re ne re dirisana le Khomišene ya Pusetso ya Ditshwanelo tsa Lefatshe va KwaZulu-Natal. Go ne go le thata gonne baagi bangwe ba ne ba fudugile mme ba nna kwa mafelong a mangwe mme ka jalo ra tshwanelwa ke go phasalatsa mo bobegakgannyeng go leka go ba batla.

Khomišene ya Pusetso ya Ditshwanelo tsa Lefatshe va KwaZulu-Natal e wela ka fa tlase ga lefapha la porofense la Temothuo le Tlhabololo ya Metseselegae.

Fa badiraditopotuelo ba Nodunga ba sena go bonwa, ba ne ba tlhoma CPA ya Nodunga.

"Re ikuetse go batho ba ba ka tswang ba na le bokgoni mo go tsa palotlotlo kgotsa mo go tsamaiseng kgwebo gonne re ne re na le maikaelelo a polase. Re ba le supa mo komiting."

DITSHONO TSA DITIRO

CPA e ne va kwadisa Temo va Nodunga, e e tsamaisiwang ke bakaedi ba le bararo, go kgontsha baagi go dira kgwebo mo lefatsheng le ba le buseditsweng.

Temo ya Nodunga e amogetse gape R17.8 milione go tswa mo Lenaaneng la Thulaganyosešwa ya Matlole le Tlhabololo (RADP) la lefapha le le thankgolotsweng ka 2009.

RADP e tlamela ka katiso le tlhabololo go ba ba amogetseng lefatshe ka lenaane la pusetso ya

"Fa re ne re busediwa lefatshe semmuso ka 2012, re ne re sena sepe se re ka tsamaisang dipolase kgotsa go simolola dikgwebo ka sona. Dipolase di ne di le mo maemong a a maswe mme go se na motlakase."

Gompieno Temo ya Nodunga e tlhagisa ntšhwe, dimenku, dinnariki, dillitšhi le ditokomane tsa

Go na le baagi ba le 239 ba ba dirang mo polaseng le badiri ba nakwana ba le 42.

PEELETSO MO SETŠHABENG

Ntle le go tlamela ka ditšhono tsa ditiro, Temo ya Nodunga e tlamela gape ka diaparo tsa dikolo tse tlhano, tsa bana ba le 1 500 ngwaga le ngwaga.

"Re bone go tlhokega gore re thuse dikolo mo lefelong le ka go di tlamela ka diaparo tsa sekolo. Re thusa gape le ka diaparo tsa ditiragalo tsa boitapololo le metshameko go dira gore bana ba itumelele go tsena sekolo.

Temo ya Nodunga e thusa gape le malapa a a tlhokang. E a agetse dintlo le go ba tlamela ka divoutšhara tsa dijo.

"Go fitlha ga jaana, re agetse baagi dintlo a le mararo. Baagi ba letlwa go ka romela ditlhokego tsa bona. E ka nna sengwe le sengwe jaaka thuso ka tsa phitlho kgotsa dibasari tsa thuto. Re sekaseka dikopo tseo mme re thuse fa re

Mo ngwageng wa ditšhelete o o fetileng wa setlamo se, tlhotlhwathekelo ya sona e ne e le dimilione tse R17 go tswa mo ditoneng tse 36 tsa ntšhwe tse e di tlhagisitseng.

MAELE GO BENG BA LEFATSHE BA **BANGWE**

Zulu o rile go nna molemi yo o atlegang, o tshwanetse go nna le phisegelo.

"Dipoelo di teng mo kgwebong, fela o tlhoka go nna pelotelele. O tlhoka go itse gape gore o laola jang kgwebo mme o tlhoka le go itse ditshenyegelo tsa go tsamaisa polase."

O tlaleleditse ka gore baboelwaba ba tshwanetse go kgona go dirisana mmogo go netefatsa gore ba ka dira sengwe ka lefatshe leo.

Kgwebo ya temo ga e dire fa go na le dikgogakgogano tse dintsi.'

Jabulani Dube, mokaedi wa matlole,o rile ba boelwa ba tshwanetse go katisiwa pele ba tsaya

"Re ne re na le kitso ya go lema ntšhwe mme se se nnile mosola. Re ka rata le go katisa batho ba ba tsenang mo lekaleng le.

antoro e e latelelang batho ya pusetso ya mafatshe e tla bo e tsamaya go ralala KwaZulu-Natal go nolofatsa tirego ya go tlhatlhela ditopotuelo tsa mafatshe.

Noluthando Mkhize

Kantoro e e latelelang batho, e leng bese, ke karolo ya Lenaane la Pusetso ya Mafatshe la puso.

Tirego ya ditopotuelo tsa mafatshe e kgontsha batho ba ba neng ba ntshitswe ka dikgoka mo lefatsheng la bona ka fa tlase ga puso ya tlhaolele go tlhatlhela ditopotuelo tsa mafatshe.

KZN e na fela le dikantoro di le pedi tsa go tlhatlhelwa ga ditopotuelo, kwa Pietermaritzburg le Vryheid, mme kantoro e e latelelang batho e tla kgontsha batho go tlhatlhela dikgetse tsa bona gaufi le magae a bona.

Bese e e tla dirisiwa le ke Kapa Botlhaba, ka go tsaya dikgwedi dile tharo ka nako mo porofenseng nngwe le nngwe.

Mokhuduthamaga wa KZN wa Temothuo le Tlhabololo ya Metseselegae, Cyril Xaba, o rile bese e na le thekenoloji ya go diragatsa ditopotuelo ka tsela ya ileketeroniki.

"Puso e dumela gore tirego e e tla dira ka bonako gonne ditopotuelo tsotlhe di tla tlhatlhelwa ka mokgwa wa ileketeroniki," a rialo.

Ka Tlhakole ngogola, Palamente e fetisitse Molaotlhabololo wa Pusetso ya Ditshwanelo tsa Mafatshe, o o buletseng gape tirego ya pusetso

Letlha le lešwa la ditopotuelo tsa mafatshe le atoloseditswe go 31 Sedimonthole 2018 mme le ama mongwe le mongwe yo o ntshitsweng mo lefatsheng la gagwe morago ga 19 Seetebosigo

Lenaane la pusetso le neetse phimolakeledi go batswasetlhabelo ba le mmalwa ba ba tseetsweng lefatshe le go tlhatlhela ditopotuelo ka 31 Sedimonthole 1998, e leng letlha la ntlha la konosetso.

Kwa KZN, ditopotuelo di le 16 000 di tlhatlhetswe mo pakeng ya ntlha ya ditopotuelo tsa

"Mo go tsona, di le 14 000 di setse di diragaditswe mme go setse di le 2 000 fela. Tsona di tla diragadiwa ka nako e le nngwe le ditopotuelo tse dišwa, mme ba ba tla bewang kwa setlhoeng e tla nna ba ba tlhatlhetseng ditopotuelo pele ga 1998."

Go ya ka Lefapha la Tlhabololo ya Metseselegae le Ntšhwafatso ya Naga la bosetšhaba, ka Mopitlwe 2012 go ne go setse go duetswe ditopotuelo di le 76 000.

Baboelwa ba feta milione go ralala naga ba amogetse diheketara tsa lefatshe di feta dimilione di

Ditshenyegelo tsotlhe tsa lenaane la pusetso ya mafatshe e nnile R24.6 bilione.

KGATO 2: Go tsenva dintlha

Badiri ba ba mo lephateng la go tseya dintlha

O thathela jang topotuelo

Kantoro e e latelelang batho e nolofatsa ditopotuelo tsa lefatshe

KGATO 1: Bogorogelo

Badiri kwa desekeng ya bogorogelo ba tla sekaseka gore a o tshotse ditokomane tsotlhe tse di maleba le go go naya maele.

GO TLHATLHELA TOPOTUELO KE MAHALA

Morago ga go tlhatlhela topotuelo, o tla amogela SMS mo diureng di le 48 e e netefatsang gore re amogetse topotuelo ya gago. Topotuelo ya gago e tla tllhotlhomisiwa mme o tla itsisiwe ka ga se se setseng se dirilwe gangwe le gape, kgotsa fa o kopa jalo.

KGATO 3: Netefatso

O tla amogela lekwalo morago ga go bolokwa ga tshedimosetso ya topotuelo ya gago. Lekwalo leo le tla nna le nomoro e e kgethegileng ya referense go supa gore o tlhatlhetse topotuelo ya gago ka katlego.

TSELA YA GO LATEDISA TOPOTUELO: 0 ka letsetsa mogala wa mahala mo go 0800 007 095 kgotsa golagana le nngwe ya dikantoro di le 14 tsa tlhatlhelo ya ditopotuelo go ralala naga.

O ka tihatihela topotuelo ya gago kae?

Gauteng: 9 Bailey Street , Makopanelo a Mebila ya Steve Biko le Johannes Ramokhoase, Arcadia, Pretoria. Mogala: 012 310 6500

Foreisetata: Old Postbank Building, (Makopanelo a Mebila ya East Burger le Selbourne, Bloemfontein). Mogala: 015 430 0444

KwaZulu-Natal: Umhlaba House, 139 Langalibalele Street, Pietermaritzburg le 158 - 160 High Street, Vryheid. Mogala: 033 341 2674

Eastern Cape: Old SARS Building, 22 Station Street, East London le 66 Prince Alfred Street, Queenstown. Mogala: 043 722 1487

Kapa Bokone: Hyesco Arcade, 4 - 8 Old Main Road, Kimberley. Mogala: 053 807 5700

Bokone Bophirima: Unit 4 Batlhaping Street, (Next to SARS Building), Mmabatho le Prime Plaza Building 52 Market Street, Vryburg. Mogala: 018 389 Kapa Bophirima: Van der Sterr Building, Rhodes

Avenue, Mowbray, Cape Town le 33 Shamrock Place, 97 York Street, George. Mogala: 021 658

Limpopo: 61 Biccard Street, Polokwane. Mogala: 015 284 6300

Mpumalanga: Restitution House, 30 Samora Machel Drive, Mbombela le 23 Hi-tech House Corner Botha and Rhodes Streets, eMalahleni. Mogala: 013 752

[PusoetsibogelaboikuelojwaEersterust] > E tswelela go tswa mo tsebe 1

Motlatsatona wa Lefapha la Tiromaano, Tekolo le Tshekatsheko ya Tiro, mo Kantorong ya Moporesitente, mme gape a samagane le tsa Kantoro ya Tlhabololo ya Bašwa Buti Manamela, o etetse Sekolopotlana sa Nantes kwa Eersterust go rotloetsa barutwana go tsepama mo thutong va bona le go tlhokomela tikologo va bona.

O etetse sekolo go jala merogo le ditlhare tsa maungo mo tshingwaneng le go rotloetsa barutwana go tsena sekolo le go tlhokomela tikologo ya bona, mme ba simolole ka tshingwana ya bona ya merogo le ditlhare. Dikumo go tswa mo tshingwaneng ya merogo le ditlhare tsa maungo di tla thusa mo lenaaneng la sekolo la phepo, le le fepang bana ba ka nna 400 ka dijo letsatsi le lengwe le le lengwe.

Motlatsatona o gateletse gore bašwa ba

botlhokwa mo go ageng Aforika Borwa yo o

Fa re leba kwa pele, puso e golagane le sepodisi, bašwa le bannaleseabe ba bangwe mo lefelong le go samagana le dikgwetlho tsa baagi le go tla ka ditharabololo.

"Re tswelela pele, mme Moporesitente o tla netefatsa gore re matlafatsa ntwa e le go busetsa lefelo le go baagi ba Eersterust," ga rialo Motlatsatona Manamela.

KANTORO E NTŠHWA YA BAŠWA **KWA EERSTERUST**

Setheo sa Bosetšhaba sa Tlhabololo ya Bašwa (NYDA) se tla bula kantoro kwa Eersterust pele ga bokhutlo jwa Ngwanaitsele monongwaga, go tlamela bašwa ka tshedimosetso ka ga thuto, tlhopo ya borutegi, ditšhono tsa ditiro le tsa kgwebo.

NYDA, ka tirisano le Toropokgolo ya Tshwane

le porofense, e ikaelela go tsenya tirisong Lenaane la Tlhabololo ya Mafaratlhatlha a Kago la Bašwa kwa Eersterust, kwa baagi ba bašwa ba le 100 ba tla agang dintlo di le 100 go samagana le tlhaelo ya dintlo. Ba tla katisiwa go aga dintlo, go tsenya dipeipi tsa metsi le go betla.

Ratoropo wa Toropokgolo ya Tshwane Kgosientso Ramokgopa o rile mmasepala o beetse thoko R300 milione ya dikoporasi tsa bašwa mme o rotloeditse bašwa mo lefelong leo go simolola dikoporasi tsa bona go lwantsha botlhokatiro.

Godimo ga moo, R15 milione e beetswe thoko go thusa baithuti ba materiki ba ba tlhagisang dipoelo tse dintle mme ba ka se kgone dituelo tsa ditheo tsa thuto e e kwa godimo.

Toropokgolo ya Tshwane e tla dira gape le baagi go aga mafelo a metshameko a botlhe, e leng se se tla rotloetsang bašwa go tswa mo mebileng.

Diphalane 2015 Vuk'uzenzele

DIKGANG TSE DI AKARETSANG

Lefapha la Merero ya Selegae le tokafatsa ditirelo go botlhe

Batsadi ba tshwanetse go kwadisa masea a bona mo matsatsing a le 30 a go belegwa ga ona go thusa puso go rulaganyetsa isago.

Noluthando Mkhize

o tloga ka Ferikgong 2016, batsadi ba ba kwadisang bana ba bona morago ga matsatsi a le 30 ba tla tshwanelwa ke go neela Lefapha la Merero ya Selegae bopaki jwa gore e tota e le baagi ba Aforika Borwa.

Se ke go ya ka Mokaedikakaretso wa Merero ya Selegae, Mkuseli Apleni, yo o buileng le *Vuk'uzenzele* go sa le gale.

O rile ke maikarabelo a batsadi botlhe go netefatsa gore masea a bona a a sa tswang go belegwa a kwadisiwa le Lefapha la Merero ya Selegae mo matsatsing a le 30 a go belegwa ga ona.

"Fa se se sa dirwe, batsadi ba tla tshwanelwa ke go tlhalosa gore ke ka ntlha ya eng ba sa kgona go kwadisa masea a bona mo matsatsing a le 30. Go lebilwe tlhaloso ya bona, kopo ya bona e tshwanetse go amogelwa ke Mokaedikakaretso kgotsa Tona gonne re tlhoka go netefatsa gore batsadi ba tlhaloganya gore ba tshwanetse go obamela molao."

Moporesitente Jacob Zuma le Tona ya malo-

ba ya Merero ya Selegae, Ngaka Nkosazana Dlamini-Zuma, ba thankgolotse thulaganyo ya kwadisothari ya matsalo ka 2010 go netefatsa gore batho ba kwadisa matsalo a bana ba bona mo pakeng e e beilweng.

"Pholisi ya lefapha ya re go tsenngwa la ntlha mo kwadisong ya baagi ke ka go kwadisa matsalo. Mo malobeng, batho ba ne ba sa tlhaloganye gore goreng ba tshwanetse go kwadisa bana ba bona."

Apleni o rile go na le maokelo a feta 300 mo nageng a a dirang le lefapha go netefatsa gore bana ba kwadisiwa fa ba sena go belegwa.

Fa thulaganyo ya kwadisothari ya matsalo e ne e thankgololwa, lefapha le ne la nna le dikwadisothari tsa matsalo di ka nna 500 000.

"Ga jaana palo e e fokotsegile go ya kwa tlase ga 100 000."

Go ya ka Apleni, masea a a sa kwadisiwang mo matsatsing a le 30 a ka se bone madi a puso a thusotlhokomelo ya bana ka ntlha ya fa go tlhokega lekwalonetefaletso la botsalo le le sa khutswafadiwang go dira kopo.

Go kwadisa bana go thusa puso go rulaganyetsa isago.

Apleni o rile lefapha la gagwe le dira le mafapha a mangwe a puso jaaka Operation Fiela go netefatsa gore maAforika Borwa a ikutlwa a babalesegile.

"MaAforika Borwa le batswantle ba tshwanetse go obamela melao. Go na le kgopolo e e fosagetseng ya gore Operation Fiela e tlhorisa batswantle. Mo Aforika Borwa, re na le tsela e e momaganeng. Fa sepodisi se dira diphuruphutso ka tirisano le Lefapha la Merero ya Selegae le mafapha a mangwe a puso ba tshwara mongwe le mongwe yo o fitlhelwang a na le diritibatsi e ka tswa e le moAforika Borwa kgotsa motswantle."

OPERATION PYRAMID

Lefapha le thankgolotse Operation Pyramid go netefatsa taolo e e masisi ya melelwane.

Maikaelelo a Operation Pyramid ke go tlhoma motheo wa Setheo sa Taolo ya Melelwane (BMA) go tokafatsa momaganyo le tirisano magareng ga balekane ba puso le baagi go sireletsa melelwane ya naga ya lefatshe, lefaufau le mawatle.

Fa lenaane le le ne le thankgololwa go sa le gale, Tona ya Merero ya Selegae Malusi Gigaba o rile dikgwetlho tse di lebaneng taolo ya melelwane ke metsamao ya batho, bosenyi bo bo rulagantsweng ba boditšhaba, ditiragalo tsa bosenyi, borukhutlhi, ditshedi tse di mo kotsing, metswedi ya tlhago le diphologolo, dimela le malwetse a batho.

Gigaba o tlaleleditse ka gore dikarolo tse dikgolo tsa lefaufau le mabopo di bulegetse motsamao o o seng molaong wa lefaufau le mawatle.

BMA e na le maikarabelo a mafaratlhatlha le paakanyo ya bogorogelo mme e tla tlhoma moono wa yona jaaka setheo, tebego le maemo a tirelo.

Apleni o rile Lefapha la Merero ya Selegae le dirisana le mafapha a le 11 a puso go tlhoma BMA.

"Ke batla go tlhoma maikarabelo otlhe a ka fa tlase ga setheo se le sengwe. Ka 2017, taolo ya melelwa e tla bo e tlhomilwe."

LEFAPHA LA MERERO YA SELE-GAE LE DIRISA DIJITHALE

Apleni o rile tse ke dinako tse di itumedisang mo lefapheng ka ntlha ya fa le ipaakanyetsa go tokafatsa ditireo tsa lona ka thuso ya thekenoloji e e tla netefatsang gore Merero ya Selegae e tsamaya ka nonofo.

Batho ba tla kgona go dira dikopo tsa phasepoto kgotsa tsa karata ya boitshupo ba iketlile, ka inthanete le go duela ka phetiso ya ileketeroniki. Ba tshwanetse go ya bankeng fela go gatisiwa menwana le go tsewa senepe."

Lefapha le dirile semphato le dibanka go kgontsha batho go dira kopo ka banka.

"Re dumela gore thekenoloji ke karabo. Morago ga go dira kopo ya phasepoto, go tla tsaya bogolo matsatsi a le 13 gore o e amogele."

Mokaedikakaretso wa Merero ya Selegae Mkuseli Apleni a re lefapha le ipela ka ditirelo tsa lona ka ntlha ya thuso ya thekenoloji.

Go bona tshedimosetso ka botlalo, letsetsa: 0800 60 11 90

Baagi ba a tokafadiwa

Noluthando Mkhize

lhokego ya go bona baagi ba tokafadiwa e bakile gore morutegi yo mošwa, Yolanda Madyira, e nne karolo ya Jessica Fortuin Fellowship (JFF), e leng thulaganyo ya dingwaga di le pedi e e rotloetsang tlhabololo ya baagi.

Dingwaga dingwe le dingwe di le pedi, bašwa ba le 33 ba tlhophiwa go tsenela thulaganyo e, e e ba rutang go tlhoma le go tsamaisa mekgatlo ya baagi e e nang le seabe sa botlhokwa mo go tokafatseng baagi.

Ba ithuta gape le go tsamaisa maiteko a a tlholang lotseno le le tswelang bona le baagi ba bona mosola.

JFF, e leng thulaganyo ya Setheo sa Tlhabololo ya Bosetšhaba (NDA) e maikaelelo a yona e leng go laola le go fetola maemo a loago le ikonomi ya baagi, e teeletswe ka moswi Jessica Fortuin, e leng mogale wa modirediloago yo a tseneng mo NDA ka 2003 mme a nnile le seabe mo tlhabololong ya loago mo dingwageng di le 34.

"Go botlhokwa thata gore jaaka bašwa re nne le seabe mo tlhabololong ya setšhaba sa rona. Re na le maatla a go bopa phetogo le go samagana le dilabe tsa loago tse di jaaka tiriso e e botlhaswa ya dire le tirisodikgoka mo setšhabeng," ga rialo Madyira. NDA e thankgolotse JFF ka 2014 go tsweletsa tlhabololo ya loago ka go supa le go tlhabolola dialogane tsa bašwa mo makaleng a dithuto tsa tlhabololo ya bodirediloago, ditlhotlhomiso le disaense tsa batho le tsa loago.

NDA, e leng setheo sa Lefapha la Tlhabololo ya Loago, e na le maikarabelo a go fedisa botlhoki ka go golagana le mekgatlo ya baagi le go e neela dinonofo tse di matlafatsang baagi.

Madyira yo a nang le gerata ya saense ya dipolotiki go tswa kwa Yunibesithing ya Kapa Bohirima, o rile pele a tsena mo JFF o ne a sa kgone go bona tiro.

Madyira yo a leng kwa kantorong ya NDA kwa Motsekapa, o simolotse katiso ya gagwe ngogola. O rile o itumelela go dira le mekgatlo e e sa direng lotseno (di-NPO), gonne e thusa go tsosolosa naga.

"Tiro e ke e dirang e nneela maitemogelo a go dira le di-NPO. Re thusa go katisa batho mo mekgatlong e le go ba ruta gore NPO ya mmatota e tshwanetse go tsamaisiwa jang ka ntlha ya fa maikaelelo a yona e le go thusa baagi.

"Go nna karolo ya thulaganyo e go nthutile gape gore go nna jang fa batho ba se na ditšhono. Ka gale ke batla ditsela tsa go thusa di-NPO tse ke dirang natso go dira

botoka

Motlhankedikhuduthamagamogolo wa NDA, Ngaka Vuyelwa Nhlapo o rile thulaganyo e e tlamela bašwa ka tšhono ya go bona maitemogelo a tiro, kaelo e e tsepameng le tlhotlheletso ya tlhabololo le phitlhelelo

"Ka thulaganyo e, re thusa bašwa go tshela ba dirisa bokgoni botlhe jwa bona le go etelela pele mo tlhabololong le katlego ya bona mmogo le ya setšhaba.

NDA e na gape le seabe mo ditlhotlhomisong mo lekaleng la tlhabololo e bile e neetse dialogane tse dingwe ditšhono mo lekaleng la ditlhotlhomiso.

E lemoga gore go botlhokwa gore bašwa ba rotloediwe go tsena mo lekaleng la tlhabololo le go nna le seabe mo phedisong ya botlhoki.

"Lekala le le tlhoka dikgopolo tse di botlhale go tla ka manaane le diporojeke tse di matlafatsang baagi ba ba tlhokang ba metseselegae le go rotloetsa dimphato magareng ga baagi, mekgatlo ya baagi, puso le lekala la poraefete," ga rialo Ngaka Nhlapo.

TLHOKEGO E E GOLANG YA BADIREDILOAGO

Go sa le gale monongwaga, Tona ya Tlhabololo ya Loago, Bathabile Dlamini, o

boleletse Indaba ya Bodirediloago gore go na le tlhokego e kgolo ya badirediloago mo nageng.

Ga jaana, kabo ya motlhokomedi go motlhankedi ke 1:10 go ya go 1:13 go ya ka lefelo le ba leng mo go lona, mme batlhankedi ba bantsi ba dira ntle le batlhokomedi.

Lefapha le tlhalositse gape gore kabo ya badirediloago mo baaging go ralala naga e fopholetswa go 1:5 000, e leng kwa godimo thata ga maemo a a atlenegisiwang. Se se etegeduwa ke ntlha ya gore badirediloago ba solofelwa go nna 'badiri ba tlhabololo ka kakaretso' ke baagi.

Ditlamorago tsa se ke tsenyotirisong e e bokoa ya meono le maemo mo bodirediloagong.

Go fitlhelela maikaelelo a badirediloago ba le 55 000, jaaka a tlhagisiwa mo teng ga Leanotlhabololo la Bosetšhaba, lefapha le thankgolotse lenaane la dibasari le le thusang baithuti ka matlole ba ba batlang go ithutela bodirediloago kwa diyunibesithing.

Fa e sale lenaane le le simolola, bašwa ba ka nna 8 000 ba alogile ka thuso ya lefapha. Ba feta 3 500 ba bona ba tsentswe mo bodiredipusong. Lefapha le dirisana mmogo le diporofense go samagana le ntlha ya go thapa.

Go bona tshedimosetso ka botlalo, letsetsa: 011 081 5500